

Nr 104.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensionering av vissa förutvarande mästare och arbetare vid Karlskrona kustartilleriregementes beklädnadsverkstäder m. m.; given Stockholms slott den 15 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Harald Malmberg.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Malmberg anför:

I kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen förordnas, att till de civila löntagare vid armén samt de månads- och daglönare och med dem jämställda löntagare vid marinen, vilka till följd av den under år 1925 beslutade nya försvarsorganisationen bliva övertaliga och på den grund erhålla avsked från sin anställning vid försvarsväsendet utan att i samband med avskedet erhålla annan likvärdig anställning vid

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 84 häft. (Nr 104—106.) 383 29 1

försvarsväsendet eller eljest i statens tjänst, skall i den omfattning och enligt de grunder, som stadgas i kungörelsen, utgå förtidspension eller avskedsersättning.

Före genomförandet av 1925 års försvarsorganisation fanns vid Karlskrona kustartilleriregemente en skrädderi- och skomakeriverkstad. Vid denna verkstad voro, bland andra, anställda mästare, vilka erhöles ersättning enligt styckeverkstaxa. Dessa mästare anställde i sin tur arbetare på de villkor, varom de överenskommo med arbetarna. 1925 års omorganisation av försvarsväsendet medförde, att ifrågavarande verkstad avvecklades och att sådana arbeten, som dittills utfördes å densamma, överflyttades till marinens centrala beklädnadsverkstad. Avvecklingen var slutförd med utgången av januari månad 1927.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 februari 1927 hemställde *marinförvaltningen*, att de mästare vid kustartilleriets beklädnadsverkstäder, som fullgjort sitt arbete mot betalning enligt styckeverkstaxa, samt av dem antagna arbetare å verkstäderna måtte förklaras berättigade att erhålla förtidspension eller avskedsersättning enligt bestämmelserna i förenämnda kungörelse den 15 januari 1926.

Statskontoret, som den 5 juli 1927 avgav infortrat utlåtande i ärendet, anförde därvid, att riksdagen i vissa särskilda fall beviljat pension såväl till mästare eller arbetare, vilka visserligen ej åtnjutit avlöning av statsmedel men vilka under en lång följd av år uteslutande varit sysselsatta med att mot ackord utföra arbeten för statens räkning, som ock till arbetare, vilka arbetat hos för statens räkning sysselsatta mästare. Utan riksdagens medgivande syntes emellertid ej kunna stadgas, att föreskrifterna i kungörelsen den 15 januari 1926 finge vinna tillämpning å nu omförmälda kategorier mästare och arbetare. På grund härav och då frågan om förtidspension eller annan ersättning åt de mästare och arbetare, om vilka här vore fråga, torde böra bero på prövning av de i varje särskilt fall föreliggande omständigheterna, hemställde statskontoret, att förevarande framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Genom beslut den 17 september 1927 fann *Kungl. Maj:t* framställningen i fråga icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I en till Kungl. Maj:t ställd, till marinförvaltningen ingiven skrivelse av den 29 november 1927 har *chefen för Karlskrona kustartilleriregemente* gjort framställning om beredande av pensioner åt nedannämnda mästare och arbetare, vilka varit sysselsatta vid regementets beklädnadsverkstäder men blivit avskedade med utgången av januari månad 1927 på grund av verkstädernas nedläggande, nämligen: skräddarmästaren Jan Peter Winberg,

skomakarmästaren Oskar Melin, skomakeriarbetarna Carl Anton Fredrik Carlsson, Sven Peter Karlsson, Sven Magnus Petersson, Ulrik Jönsson och Thor Johansson samt skrädderiarbetaren Sven Herman Borg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas

beträffande *Winberg*, att han, som är född den 15 juni 1853, innehaft anställning vid Svea artilleriregementes detachement i Vaxholms fästning såsom skrädderiarbetare under tiden 1 augusti 1877—31 oktober 1883 och såsom mästare från sistnämnda dag till och med den 31 december 1888 samt därefter, likaledes såsom mästare, varit anställd vid Vaxholms artillerikår under tiden 1 januari 1889—31 december 1895 och slutligen vid Karlskrona kustartilleriregemente under tidsperioderna 1 januari 1896—30 april 1918 och 7 juli 1921—31 januari 1927; att hans sammanlagda tjänstetid alltså utgör omkring 46 år; att hans arbetsförtjänst år 1926 uppgick till allenast 122 kronor; samt att han under de senaste åren endast lett arbetet och utbetalat så gott som hela arbetsförtjänsten till verkstadspersonalen;

beträffande *Melin*, att han, som är född den 20 november 1862, varit anställd vid Karlskrona kustartilleriregementes skomakarverkstad såsom mästare under tiden 2 januari 1896—31 januari 1927, alltså omkring 31 år; att han på grund av kroniskt hjärtfel sannolikt för all framtid är fullständigt oförmögen till arbete; samt att hans arbetsförtjänst år 1926 uppgick till 2,623 kronor;

beträffande *Carl Anton Fredrik Carlsson*, att han, som är född den 25 juni 1854, varit anställd vid Karlskrona kustartilleriregementes skomakarverkstad såsom arbetare under tiden 2 januari 1896—31 januari 1927, eller omkring 31 år; att han på grund av åderförkalkning är varaktigt oförmögen till arbete; samt att hans arbetsförtjänst år 1926 uppgick till 1,659 kronor;

beträffande *Sven Peter Karlsson*, att han, som är född den 4 juni 1862, varit anställd vid Karlskrona kustartilleriregementes skomakarverkstad såsom arbetare under tiden 2 januari 1896—31 januari 1927, eller omkring 31 år; att hans arbetsförmåga är och torde förbliva högst väsentligt nedsatt på grund av åderförkalkning och allmänt nedsatta kroppskrafter; samt att hans arbetsförtjänst år 1926 uppgick till 1,161 kronor;

beträffande *Petersson*, att han, som är född den 29 mars 1863, varit anställd vid Karlskrona kustartilleriregementes skomakarverkstad såsom arbetare under tiden 7 juli 1902—31 januari 1927, d. v. s. omkring 24 $\frac{1}{2}$ år; att han befunnits vara på grund av åderförkalkning varaktigt oförmögen till arbete; samt att hans arbetsförtjänst år 1926 uppgick till 1,914 kronor;

beträffande *Jönsson*, att han, som är född den 15 december 1863, varit anställd vid Karlskrona kustartilleriregementes skomakarverkstad såsom arbetare under tiden 17 april 1909—31 januari 1927; att han därjämte varit anställd såsom skomakeriarbetare vid flottans beklädnadsverkstad i Karls-

krona under ett år; att hans sammanlagda tjänstetid alltså uppgår till inemot 19 år; att hans arbetsförmåga på grund av kronisk magkatarr är i väsentlig grad nedsatt; samt att hans arbetsförtjänst år 1926 uppgick till 1,559 kronor;

beträffande *Johansson*, att han, som är född den 31 december 1863, varit anställd vid Karlskrona kustartilleriregementes skomakarverkstad såsom arbetare under tiden 1 april 1914—31 januari 1927; att han därjämte varit anställd såsom skomakeriarbetare vid flottans beklädnadsverkstad i Karlskrona under omkring 3 år; att hans sammanlagda tjänstetid alltså utgör omkring 16 år; att hans arbetsförmåga är delvis nedsatt på grund av kroniskt hjärtfel; samt att hans arbetsförtjänst år 1926 uppgick till 1,737 kronor; samt

beträffande *Borg*, att han, som är född den 12 juni 1895, varit fast anställd vid Karlskrona kustartilleriregemente under tiden 23 januari 1915—31 oktober 1918 samt haft anställning såsom arbetare i regementets skradderi- verkstad under tiden 11 juni 1921—31 januari 1927; att han alltså tjänstgjort i sammanlagt 9 år 5 månader, därav 9 år från 20 års ålder; att han på grund av svårartat organiskt hjärtfel för närvarande är fullständigt arbetsoförmögen och för all framtid torde få sin arbetsförmåga väsentligt nedsatt; att han är gift och har en 5-årig dotter; samt att hans arbetsförtjänst år 1926 uppgick till 4,150 kronor.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *marinförvaltningen* uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 februari 1928 anført, att därest Winberg och Melin varit anställda vid månadslönarstat såsom mästare, skulle de, under förutsättning att de förut sökt och erhållit delägarskap i flottans pensionskassa samt att riksdagen beviljat dem pensionsförbättring i likhet med underofficerare av 2:a graden, vardera åtnjuta pension jämte pensionsförbättring och pensionsförhöjning med sammanlagt 2,160 kronor. Förtidspension syntes, om de varit berättigade till sådan, skola hava utgått med ungefärligen samma belopp. Marinförvaltningen, som ansåge, att de efter sitt mångåriga arbete i statens tjänst borde tillerkännas pensioner, kunde icke ifrågasätta, att dessa skulle bestämmas till nyssnämnda belopp. Ämbetsverket ville i stället hänvisa till att föreståndare för regementsverkstäder plägat under senare åren beviljas pensioner till belopp av, oreglerade, 1,000 kronor efter 35 tjänstår (proposition nr 135, punkterna 3 och 4, till 1927 års riksdag). Sådan pension motsvarades av ny pension å 1,452 kronor. Marinförvaltningen förordade, att Winbergs pension bestämdes till detta belopp. Den låga arbetsförtjänsten under senare år syntes icke böra utgöra hinder därför. Med hänsyn till att Melin icke innehade 35 tjänstår, torde hans pension böra bestämmas till 1,224 kronor.

Därest gällande bestämmelser för pensionering av marinens daglönare varit tillämpliga å ifrågavarande verkstadsarbetare, skulle Carl Anton Fredrik Carlsson och Sven Peter Karlsson vardera vara berättigade till pensionsförmåner till belopp av sammanlagt 948 kronor. Då de övriga icke inne-

hade 25 tjänstår från 20 års ålder, skulle de icke vara berättigade till pensioner. Emellertid hade riksdagen i ett flertal fall medgivit, att daglönare även efter kortare tjänstetid finge åtnjuta i förhållande till tjänstetiden reducerade pensioner. I överensstämmelse härmed skulle Peterssons pension, nyreglerad, bestämmas till 756 kronor samt Jönssons och Johanssons vardera till 624 kronor. Om nu nämnda arbetare varit berättigade till förtidspension, syntes sådana skola hava utgått med något högre belopp än ovan angivna pensionsbelopp. Då av ingivna läkarintyg att döma arbetarna sannolikt måst taga avsked på grund av sjukdom, om de icke avskedats till följd av verkstädernas nedläggande, ansåge sig marinförvaltningen, med hänsyn jämväl till 1927 års riksdags uttalande i fråga om grunderna för bestämmande av pensioners belopp i skrivelse nr 214, punkt 26, böra förorda, att pensioner till ovannämnda arbetare icke beräknades efter grunderna för förtidspension utan bestämdes till ovan angivna belopp. Vad beträffade arbetaren Borg, skulle han, om 1926 års kungörelse om förtidspension och avskedsersättning varit tillämplig å honom, hava erhållit avskedsersättning med 3,112 kronor 47 öre. Med hänsyn härtill, till hans nioåriga tjänst samt till hans sjukdom syntes det marinförvaltningen önskligt, att understöd i någon form kunde utverkas åt honom. Då hans tjänstetid ej torde vara tillräcklig för beviljande av pension, föresloge marinförvaltningen, att för underlättande för Borg att efter avskedet ur kronans tjänst söka sig ett nytt förvävsområde ett belopp av 3,000 kronor tillerkändes honom.

Marinförvaltningen ansåge sig slutligen böra framhålla, dels att det arbete, som förut utförts av ifrågavarande mästare och arbetare, numera vore överlämnat till direkt statsanställda befattningshavare, dels att kommunikationsverkens pensionslag innehölle en bestämmelse att, om enskilt företag övertoges av staten, tjänstår för pension finge efter verkstyrelsens beprövande räknas även för den tid befattningshavare haft tjänst hos det enskilda företaget, samt att en motsvarande bestämmelse upptagits i de uppgjorda förslagen till ny civil tjänstepensionslag. Vidare ville marinförvaltningen uttala, att åtminstone för marinens vidkommande ett bifall till ämbetsverkets förslag icke kunde medföra några allvarliga konsekvenser.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde marinförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att nedannämnda mästare och arbetare vid Karlskrona kustartilleriregementes förutvarande beklädnadsverkstäder, nämligen Jan Peter Winberg, Oskar Melin, Carl Anton Fredrik Carlsson, Sven Peter Karlsson, Sven Magnus Petersson, Ulrik Jönsson och Thor Johansson finge från och med den 1 februari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Winberg med 1,452 kronor, Melin med 1,224 kronor, Carl Anton Fredrik Carlsson och Sven Peter Karlsson vardera med 948 kronor, Petersson med 756 kronor samt Jönsson och Johansson vardera med 624 kronor, ävensom att arbetaren vid samma verkstäder Sven Herman Borg finge

tillerkännas ett belopp för en gång av 3,000 kronor från förslagsanslaget till avskedsersättning åt övertaligt underbefäl, månadslönare m. fl. vid marinen.

Statskontoret har den 24 februari 1928 avgivit utlåtande i ärendet och därvid erinrat, att riksdagen i vissa särskilda fall medgivit pension av statsmedel till mästare och arbetare, som väl icke varit i statens tjänst direkt anställda, men som under lång tid i egenskap av entreprenörer eller hos dem anställda arbetare mot ackord utfört arbete för statens räkning. Den omständigheten att de i förevarande framställning omförmälda mästare med tillhjälp av nu likaledes ifrågavarande arbetare på entreprenad utfört arbete, som eljest i regel plägade ombestyras genom i statens tjänst direkt anställda personer, syntes icke böra utgöra hinder för beviljande av pensioner eller avskedsersättning i förevarande fall, där vederbörande varit uteslutande sysselsatta på regementsverkstaden för statens räkning. På grund härav och då billigheten syntes bjuda att icke lämna ifrågavarande mästare och arbetare utan hjälp, när de vid framskriden ålder nödgats lämna det arbete, som berett dem levebröd, ansågo sig statskontoret böra tillstyrka bifall till vad marinförvaltningen föreslagit; dock att det för Winberg föreslagna pensionsbeloppet, 1,452 kronor, vilket överstege vad som skulle hava tillkommit honom såsom verkstadsföreståndare enligt kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen, eller 1,260 kronor, torde böra nedsättas till sistnämnda belopp samt pensionsbeloppet för Melin med hänsyn till den kortare tid, han arbetat för statens räkning, lämpligen syntes böra bestämmas till 1,200 kronor. Pensionerna borde få åtnjutas från och med den 1 februari 1927, då verkstäderna nedlagts och ifrågavarande personal alltså upphört att där uppbära någon arbetsförtjänst; och syntes icke heller något vara att erinra mot marinförvaltningens förslag beträffande sättet för bestridande av de föreslagna pensionerna och avskedsersättningen.

Departements-
chefen.

Av vad förut anförts torde framgå, att bestämmelserna i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen icke äro tillämpliga å här ifrågavarande mästare och arbetare. De hava därför icke kunnat komma i åtnjutande av någon ersättning, då i samband med försvarsväsendets omorganisation deras anställning vid Karlskrona kustartilleriregementes beklädnadsverkstäder upphört till följd av verkstädernas nedläggande. I likhet med myndigheterna anser jag starka billighetsskäl tala för att något understöd av statsmedel beviljas denna personal. I fråga om pensionsbeloppens storlek ansluter jag mig till vad statskontoret härutinnan föreslagit, och torde pensionerna böra utgå från och med den 1 februari 1927. Borg torde böra tillerkännas ett understöd för en gång med av marin-

förvaltningen föreslaget belopp, 3,000 kronor. Understödet synes mig lämpligen, liksom de föreslagna pensionerna, böra bestridas från allmänna indragningsstaten.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att envar av nedan angivna förutvarande mästare och arbetare vid Karlskrona kustartilleriregementes numera nedlagda beklädnadsverkstäder må från och med den 1 februari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension med följande belopp, nämligen: Jan Peter Winberg med 1,260 kronor, Oskar Melin med 1,200 kronor, Carl Anton Fredrik Carlsson med 948 kronor, Sven Peter Karlsson med 948 kronor, Sven Magnus Petersson med 756 kronor, Ulrik Jönsson med 624 kronor och Thor Johansson med 624 kronor; samt

att förre arbetaren vid samma verkstäder Sven Herman Borg må från allmänna indragningsstaten uppbära ett understöd för en gång av 3,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Broberg.
